

MANIFEST GHAT-TFAL 2017

Kummissarju ghat-Tfal
Commissioner for Children

MESSAĠĠ MILL-KUMMISSARJU GĦAT-TFAL

L-għan tal-*Manifest għat-Tfal 2017* hu li dak kollu li jista' jsaħħaħ il-ħarsien tad-drittijiet u l-benesseri tat-tfal f'Malta jkunu parti importanti u prioritarja mill-kontenut tal-kampanja elettorali.

Ir-rakkomandazzjonijiet li qed inressaq f'dan id-dokument huma msejsa fuq l-esperjenza diretta ta' bosta ġenituri li javviċinawna u wkoll fuq il-vuċi tat-tfal. Dan sabiex jissaħħaħ il-qafas legali u politiku ta' pajjiżna għall-ħarsien tad-drittijiet tat-tfal kif dawn huma mfissrin fil-Konvenzjoni tal-Ġnus Magħquda dwar id-Drittijiet tat-Tfal. Dan il-Manifest b' ebda mod ma huwa, jew jipprova jkun, eżawrjenti fil-proposti tiegħu.

Għalkemm pajjiżna diġa' għandu qafas tajjeb ta' liġi u politika għal ħarsien tad-drittijiet tat-tfal, xorta għad hemm ħafna xi jsir biex dan il-qafas jithaddem aħjar b' riżultati iktar siewja għat-tfal u fi zmien qasir kemm jista' jkun. Ma rridux ninsew li t-tfal jikbru malajr u ma jistgħux jistennew wisq. Miżuri godda għandhom jirreflettu wkoll ir-realtajiet tal-ħajja li qegħdin jgħixu t-tfal illum.

Waħda minn dawn ir-realtajiet godda hija l-multi-etnicità tal-popolazzjoni tat-tfal f' pajjiżna, ta' tfal ġejjin minn diversi pajjiżi madwar id-dinja. Huwa importanti li jkollna stampa ċara tal-popolazzjoni tat-tfal, inklużi dawk li ġejjin minn pajjiżi oħra fl-Unjoni Ewropea, sabiex inkunu nistgħu nagħrfu u naqdu l-bżonnijiet ta' kull tifel u tifla f' pajjiżna.

L-interessi tat-tfal mhumiex iżolati f' materji speċifiċi iżda huma mifruxin mal-medda sħiħa tal-ħajja pubblika. Għaldaqstant, huwa importanti li kull proposta jew azzjoni politika tiġi kkomunikata b' mod li tista' tintfiehem mit-tfal ukoll. Dak li jgħidu t-tfal għandu jkun mismuġh u meqjus mill-klassi politika.

Nittama li l-*Manifest għat-Tfal 2017* jgħin biex jinżammu l-interess u l-attenzjoni fuq il-ħarsien tad-drittijiet tat-tfal mhux biss matul il-kampanja elettorali iżda matul l-leġiżlatura kollha li jmiss.

Pauline Miceli
Kummissarju għat-Tfal

INTRODUZZJONI

Manifest għall-harsien tad-drittijiet tat-tfal

Artiklu 11(l) tal-Att dwar il-Kummissarju għat-Tfal jagħti l-mandat lill-Kummissarju li *'jagħti pariri lill-Gvern u jipproponi lill-Gvern dawk il-miżuri li jistgħu jkunu meħtieġa sabiex ikun jista' jiġi provdut dwar id-drittijiet u l-interessi tat-tfal'*.

Dan il-Manifest għat-Tfal jippreżenta, b'mod kemm jista' jkun ċar u konciz, numru ta' proposti konkreti u fattibbli maħsubin biex jissahħaħ il-harsien tad-drittijiet fl-aħjar interessi tat-tfal f'Malta. L-Uffiċċju tal-Kummissarju għat-Tfal jittama li dawn il-proposti jkunu jistgħu jiddaħħlu fil-programmi elettorali tal-partiti politiċi, li jkollhom l-opportunità, ladarba jkunu eletti, li jwettquhom.

X'inhuma d-drittijiet tat-tfal?

Il-qofol tad-drittijiet tat-tfal huwa l-prinċipju ta' l-aħjar interess tat-tfal li huwa artikolat f'42 artiklu tal-Konvenzjoni tal-Ġnus Magħquda dwar id-Drittijiet tat-Tfal. Din il-Konvenzjoni giet irratifikata minn Malta fl-1989 u tiffirma s-sinsla tal-ħidma tal-Kummissarju għat-Tfal skont l-Att tal-Kummissarju għat-Tfal.

Prinċipju fundamentali li jgħaqqad id-drittijiet kollha flimkien huwa li dawn id-drittijiet għandhom igawdu minnhom it-tfal kollha mingħajr ebda distinzjoni.

AMBJENT, SAĦĦA u TRASPORT

- Għandhom jizjed l-isforzi sabiex jitnaqqsu l-emissjonijiet għal ġid tal-poplu kollu, b'mod partikolari, it-tfal.
- Għandu jsir sforz biex ċentri urbani jkunu hielsa mit-traffiku waqt li nheggu lill-ġenituri jwasslu t-**tfal l-iskola bil-mixi**.
- **L-użu tar-rota u loghob mit-tfal fit-triq** għandhom jiġu inkoraġġuti. Jinholqu iżjed zoni pedonali għal familji u t-tfal.
- Għandhom jissahħu l-isforzi għat-**tkabbir tas-siġar** fiċ-ċentri taz-zoni urbani.
- Mehtieġa regolamenti nazzjonali dwar is-saħħa u s-sigurtà tat-tfal qabel l-ghoti għal permessi tal-bini. Fost affarijiet oħra, hemm bżonn li jidher regolamenti godda ta' sigurtà madwar il-pixxini maħsuba li jipprevjenu l-inċidenti fost it-tfal. L-użu ta' railings orizzontali fil-gallariji għandhom jiġu projbiti, kif inhu rakkomandat fid-*Development, Control Design Policy, Guidance and Standards* 2015.
- Għandu jsir **Health Impact Assessment** fil-postijiet li jiffrekwentaw it-tfal, bħal bandli.

Saħħa Fizika u Mentali

- Titfassal strateġija ta' **screening** tat-tfal sabiex jingħarfu d-diffikultajiet kemm fl-iżvilupp intelletwali kif ukoll fiziku, fi żmien bikri kemm jista' jkun. Dawn l-eżamijiet għandhom isiru qabel mat-tfal jidhru fil-kindergarten.
- Jissahħu programmi ta' għarfien dwar id-drittijiet ta' nisa tqal li jaħdmu u jizjed l-għarfien dwar il-ħsara tal-konsum tal-alkoħol u d-droga fuq it-tarbija fil-ġuf.
- Titnieda kampanja biex titqajjem kuxjenza fost il-ġenituri u fost dawk kollha li jieħdu ħsieb it-tfal dwar il-**perikli għas-sigurtà** tat-tfal fl-ambjent tad-dar.
- Il-korsijiet ta' trobbija tat-tfal għandhom jinkludu s-sigurtà tal-ulied fl-ambjent tad-dar.
- Postijiet pubbliċi, inklużi stabillimenti tal-ikel għandhom joffru ikel nuttritiv għat-tfal u jkollhom faċilitajiet adegwati għat-treddiġ tat-tarbija.
- Titkompla u tissahħaħ l-implimentazzjoni tal-**iStrateġija għal Piż Xieraq** matul il-Hajja.
- Għandha tiġi introdotta **taxxa fuq iz-zokkor**, b'mod partikolari, fuq is-*soft drinks*.
- Tissahħaħ il-hidma ta' prevenzjoni u ta' kura fir-rigward tat-tipjip, il-konsum tal-alkoħol u d-droga minn tfal adolexxenti.
- Jitlesta t-tfassil ta' strateġija nazzjonali għat-**tkabbir** u t-titjib tas-servizzi kurativi, paljativi u ta' *screening* marbutin ma' mard rari li jolqot lit-tfal.
- Tinħass il-htieġa li jkun hemm **strutturi terapewtiċi li jkunu barra l-isptar** Monte Carmeli u li joffru servizz residenzjali/fil-komunità għal tfal bi problemi ta' saħħa mentali.
- Hemm bżonn ta sala speċifika għat-tfal għall-kura tas-saħħa mentali fi hdan l-isptar Mater Dei.
- Jizjed l-għarfien dwar is-saħħa mentali tat-tfal u fejn ikun hemm problemi għandhom jingħataw l-appoġġ minn tim multidixxiplinarju.

- Għandhom jissahħu s-servizzi speċifiċi u multidixxiplinarji għal tfal li jkollhom imġiba diffiċli.
- Għandhom jiżiedu r-riżorsi u l-professjonisti speċjalizzati fil-kura mentali tat-tfal.

EDUKAZZJONI u KULTURA

- Il-mod kif jiġu mgħallma u assessjati t-tfal ikun maħsub sabiex **jstimola lit-tfal jevalwaw b'mod kritiku** dak li jiġi pprezentat lilhom. Dan għandu jservi biex jiżvilluppaw u jesponu b'mod konvinċenti l-idejiet tagħhom filwaqt li jisimghu l-idejiet ta' haddiehor b'moħħ miftuħ.

Childcare

- Hemm il-bżonn ta' liġi li tobbliga kull ċentru ta' ħarsien tat-tfal matul il-jum ikun registrat mad-dipartiment responsabbli. L-istandards eżistenti għandhom jiġu mġedda u implimentati. Għandu jkun hemm **żjarat għal għarrieda** u moniteragg xieraq sabiex jiġi assigurat standard għoli fl-aħjar interessi tat-tfal.
- Is-servizz ta' *childcare* b'xejn għandu jiġi estiż għal tfal ġejjin minn familji żvantaġġjati anke jekk iż-żewġ ġenituri ma jaħdmux.
- Hemm bżonn politika nazzjonali dwar l-għoti tal-howmwerk. Fin-nuqqas ta' politika ċara dwar dan, it-tfal huma kostretti li jgħorru basktijiet tqal ħafna għalihom.
- Ikompli l-isforzi biex ikompli **jonqos l-assenteiżmu** tat-tfal mill-iskola. Hemm il-bżonn li tissahħaħ il-koperazzjoni bejn id-dipartimenti u l-aġenziji li joffru s-servizzi soċjali u edukattivi.
- Il-multi għal ġenituri li ma jibgħatux it-tfal l-iskola għandhom jirriflettu l-gravità tan-nuqqas.
- Għandhom isiru programmi ta' għarfien għall-ġenituri dwar l-importanza tal-attenzenza tat-tfal l-iskola u jingħataw inċentivi sabiex il-ġenituri jibgħatu t-tfal l-iskola.
- Sforzi mill-iskejjel biex l-ispejjeż anċillari marbutin mal-edukazzjoni li jgħorru l-ġenituri jitnaqqsu.
- L-uniformijiet għandhom ikunu komdi, prattiċi u flessibbli.
- Sa l-età ta' skola obbligatorja, il-ġenituri għandhom jingħataw il-possibiltà li jibgħatu lit-tfal tagħhom il-Kindergarten għal ċertu granet biss.
- Jissahħu l-isforzi biex iż-żgħażaġh kollha jkomplu bl-edukazzjoni u t-taħriġ sakemm jagħlqu **18-il sena**.
- Għandu jsir sforz biex l-għalliema jkollhom **taħriġ kontinwu** dwar id-drittijiet tat-tfal sabiex ikunu jistgħu jaħdmu fl-aħjar interessi tat-tfal skont il-prinċipji tal-Konvenzjoni tal-Ġnus Magħquda li huma; Promozzjoni tad-drittijiet, Parteċipazzjoni, Prevenzjoni u Protezzjoni mill-abbuż.
- Ikun hemm iktar sinerġija bejn l-għalliema u l-ġenituri, b'mod partikolari fl-**edukazzjoni sesswali** tat-tfal.

- L-iskejjel kollha, b'mod partikolari l-iskejjel tal-knisja u dawk indipendenti, għandhom jassiguraw li t-tfal fil-primarja jingħataw lezzjonijiet tal-PSCD li jinkludu edukazzjoni sesswali adattata għal dik l-età.
- L-edukazzjoni tat-tfal għandha tinkludi iktar attivitajiet li jinvolvu l-eżerċizzju, inqas ħin bilqiegħda u taġġim aktar relevanti għal hajjithom.
- Ikompli jissahħu l-programmi ta' taġġim sabiex it-tfal kollha joħroġu mill-iskola **b'ċertifikat shih f'livell numru 3**.
- Hemm il-bżonn li jkun hemm **youth worker f'kull kulleġġ** u rappreżentanza adegwata fil-iskejjel tal-knisja u dawk indipendenti.
- In-numru ta' *youth cafes* għandu jżidied. Dawn għandhom jingħataw ir-riżorsi umani u finanzjarji meħtieġa biex jifih kuljum u jservu ta' bażi minn fejn haddiema speċjalizzati joħroġu 'l barra fil-komunità biex jilhqqu iktar żgħażaġh.
- Għandhom jissahħu r-regolamenti u jsiru emendi fil-liġi biex niproteġu ż-żgħażaġh fil-postijiet ta' divertiment.
- Il-'**Culture Pass**' tiġi estiża lit-tfal kollha, inkluż tal-Primarja, speċjalment lil dawk l-iktar soċjalment u ekonomikament żvantaġġjati u esklużi mid-dinja tal-kultura
- Jizidiedu l-attivitajiet kulturali għat-tfal.

ĠUSTIZZJA

Reġistrazzjoni u Ċittadinanza

- Meħtieġ **aġġornament tal-liġi dwar reġistrazzjoni** tat-twelid biex tirrifletti ċ-ċirkustanzi tal-lum.
- Hemm bżonn ta' sistema ċara u effettiva bejn ir-reġistru pubbliku u l-isptar biex jiġi assigurat li t-tfal kollha li jittwiieldu jiġu rreġistrati.
- Jiġu previsti multi u/jew inċentivi fil-liġi għal min ma jaqdx dmiru fil-proċess ta' reġistrazzjoni tat-tfal.
- Tinholoq sistema elettronika ċentrali u integrata għal ġbir ta' informazzjoni meħtieġa għar-reġistrazzjoni tat-tfal.
- Issir emenda fil-liġi biex tfal li jiġu Malta wara li jkunu twieldu f'ibhra internazzjonali qrib il-gżejjer Maltin, fuq dgħajjes mhux rreġistrati, jingħataw **iċ-ċittadinanza** Maltija.
- Għandha tingħata ċ-ċittadinanza lil dawk it-tfal li l-ġenituri tagħhom ġejjin minn pajjiżi terzi u għal xi raġuni huma bla stat u dawk it-tfal li jkunu twieldu u/jew trabbew Malta.
- Deċiżjonijiet li jittieħdu dwar iċ-ċittadinanza tat-tfal għandhom ikunu deċiżi kemm jista' jkun malajr.

Separazzjonijiet

- Għandu jinholoq mekkanizmu sabiex il-**vuċijiet tat-tfal** jinstemgħu f'każijiet ta' separazzjoni inkluż waqt il-medjazzjoni. Il-każijiet ta' separazzjoni għandhom jiġu deċiżi fl-inqas żmien possibbli.

- Fil-konsiderazzjonijiet tagħha l-qorti għandha tinkludi l-**impenn tal-ġenitur** fil-ħajja tat-tfal tagħhom.
- Għandu jkun hemm taħriġ għall-ġenituri li għadejjin minn separazzjoni dwar kif għandhom jaqsmu l-responsabbiltajiet.
- Il-proċess tal-medjazzjoni għandu jinżamm f'post adegwat **barra l-bini tal-Qorti**.
- Il-Pulizija għandha tingħata l-mandat sabiex tinforma lill-Qorti biex jittiehdu passi legali kontra l-ġenitur meta dan jikser il-ftehim tal-aċċess u/jew l-għoti tal-manteniment.

Abbuż

- Jizdied it-terminu ta' prigunerija għal min jinstab ħati ta' abbuż sesswali fuq minuri.
- F'reati kontra l-minuri, il-kwerela għandha titneħħa.
- Il-preskrizzjoni għandha titneħħa fejn jidhol l-abbuż sesswali fuq it-tfal.

Tfal u l-Qorti

- F'kazijiet ta' reati minn minuri taħt l-età kriminali, jiġifieri 14-il sena, il-liġi għandha tiġi infurzata biex il-**ġenituri jinżammu responsabbli** ta' l-aġir ta' uliedhom.
- Tiġi emendata l-liġi b'tali mod li tassigura li minorenni jkunu dejjem akkumpanjati minn adult li ma jkunx marbut mal-investigazzjoni.
- Tiġi emendata l-liġi b'tali mod li f'każ li l-persuna akkużata tkun minorenni, il-konsultazzjoni mal-avukat tiegħu/tagħha sseħħ wiċċ imb' wiċċ.
- It-tfal għandhom jingħataw l-informazzjoni kollha dwar id-drittijiet tagħhom b' mod ċar sabiex **tinftiehem minnhom**.
- Tiddaħħal provizjoni fil-liġi li tagħti d-dritt lill-minorenni kollha miżmuma mill-pulizija għall-istess reat, li jieħdu parir minn avukati differenti.
- Titkompla l-ħidma biex titlesta l-kamra fejn it-tfal jistgħu jinstemgħu.
- L-Avukati tat-tfal għandhom ikunu speċjalizzati fid-drittijiet tat-tfal u jkollhom il-possibiltà ta' taħriġ kontinwu.
- Jiddaħħal fil-liġi l-prinċipju li l-fatt li l-persuna tkun minorenni għandu jkun element qawwi favur li l-persuna tingħata l-libertà proviżorja.
- Jiddaħħal fil-liġi l-obbligu li l-akkużi mressqa fil-konfront ta' minorenni jinkludu rapport imfassal minn professjonisti dwar il-kundizzjoni psiko-soċjali tal-akkużat.
- Tiġi emendata l-liġi b'tali mod li t-tfal jingħataw id-dritt li **jinstemgħu fil-qorti** dwar kwalunkwe haġa li tirrigwardhom dejjem jekk huma jesprimu x-xewqa li jinstemgħu u jekk ikun stabbilit li t-tfal huma maturi biżżejjed biex jinstemgħu.
- Tiġi emendata l-liġi b'tali mod li t-tfal jingħataw aċċess b'mod awtomatiku għal **avukat tat-tfal** f'kawzi ċivili fejn huma jkunu parti interessata anke jekk mhux f'kunflitt.
- Għandhom jiġu allokatu iżjed riżorsi biex ikun hemm aktar avukati għat-tfal.
- L-Uffiċċju tal-avukati tat-tfal għandu ikun post adattat u privat għat-tfal kollha.
- It-tfal kollha għandu jkollhom aċċess għall-assistenza legali mill-Qorti.

- Il-Qorti għandha ttiprovdi post adegwat fejn jinżammu t-tfal meta il-ġenituri m'għandomx ma minn iħalluhom waqt li jkunu il-Qorti.
- Tiġi emendata l-liġi sabiex daww kollha **taħt it-18-il sena** jinstemgħu quddiem il-Qorti tal-Minorenni.
- Tinbidel il-prassi biex meta tkun se titressaq persuna minorenni flimkien ma oħra adulta b'konnessjoni mal-istess reat, ikunu jistgħu jinstemgħu quddiem il-Maġistrat responsabbli mill-Qorti tal-Minorenni.

INTERN

Azil

- Id-deċiżjonijiet għandhom jittieħdu kemm jista' jkun malajr meta l-familji bit-tfal japplikkaw għal **ażil jew għal status ta' refuġjat**.

Pulizija

- Tissahħaħ is-sistema li permezz tagħha l-Pulizija tkun tista' issejjaħ haddiem soċjali biex jassisti lil minorenni li jkunu se jiġi interrogat minnha.
- Jingħata **tahriġ speċjali** lill-uffiċċjali tal-Pulizija dwar kif għandhom jikkomunikaw mal-minorenni li ser jiġu interrogati.
- F'kazijiet ta' **stupru fuq minorenni** l-ġbir tal-evidenza forensika għandu jsir fil-post ippjanat bħala *Children's House* minflok fl-isptar u għandhom ikunu akkumpanjati minn haddiem soċjali.

MIDJA u KOMMUNIKAZZJONI

- Jkun hemm iżjed attenzjoni u viġilanza mill-operaturi u l-Awtorità tax-Xandir sabiex ma jkun hemm ebda kontenut mhux xieraq għat-tfal inkluż reklami, waqt il-**faxxa protetta** għal programmi għall-familja.
- Jinstab mezz biex jiġi regolat ir-reklamar fi programmi jew loġħob għat-tfal fuq il-mezzi tax-xandir jew midja soċjali.
- Il-Kurrikulum għandu jinkludi tahriġ dwar ħiliet neċessarji għall-użu tajjeb tal-midja.
- Għandu jkun hemm iktar sinerġija bejn l-entitajiet biex b'messaġġi ċari u konsistenti, jippromwovu s-**sigurtà tat-tfal onlajn**.
- Il-proġett BeSmartOnline! jibqa' jiġi msahħaħ anke jekk ma jibqax jirċievi fondi mill-Unjoni Ewropea.
- Għandu jsir investiment sostenibbli għas-sapport tal-vittmi ta' abbużi li jsiru permezz tal-internet.
- Għandha tiġi aġġornata l-liġi kriminali sabiex tirrifletti r-realtajiet tal-lum bħal *cyber-bullying*.
- Għandha titwaqqaf awtorità li tħares is-sigurtà tal-konsumaturi tal-internet.

LOGĦOB u RIKREAZZJONI

- Jitfasslu standards ta' sigurtà għal faċilitajiet temporanji ta' logħob għat-tfal bħal *bouncy castles*, *Luna Parks* eċċ.
- L-istandards dwar sigurtà għal postijiet apposta għall logħob fuq ġewwa għandhom isiru tassattivi.
- L-istandards dwar il-*playgrounds* pubbliċi għandhom isiru tassattivi u jinkludu l-prinċipju li jkun fihom tal-inqas apparat wieħed ta' logħob li jkun iddizinjat biex jintuża minn tfal bi problemi ta' mobilità
- Għandu jkun hemm **aktar faċilitajiet sportivi** għaż-żgħażaġh fi hdan il-komunità.
- Għandhom jiżiedu l-faċilitajiet u l-postijiet sabiex ikun hemm postijiet ta' logħob u rikreazzjoni **alternativi għaż-żgħażaġh**.
- Għandu jkun hemm mekkaniżmu legali li jirregola l-ispezzjonijiet tal-*playgrounds* biex dawn isiru b'mod regolari. Dan jista jsir parti mill-Att dwar il-Kunsilli Lokali.
- Inheggu li jkun hemm **spazji miftuħa** għal tfal u żgħażaġh f'kull lokalità biex dawn ikollhom fejn jiltaqgħu, jiġru u jilagħbu b'mod hieles.
- Postijiet fejn jilagħbu t-tfal għandhom ikunu **bla hlas** u protetti mill-elementi.
- Dawn l-isparzi għandhom ikunu attrezzati b'WiFi b'saħħtu.

POLITIKA SOĊJALI

Id-drittijiet tat-tfal

- **Il-Konvenzjoni tal-Ġnus Magħquda dwar id-Drittijiet tat-Tfal** tiddaħhal fil-liġi Maltija (bħal ma sar għal Konvenzjoni Ewropea dwar id-Drittijiet tal-Bniedem) sabiex ikollha s-saħħa tal-liġi.
- Il-Gvern Malti jirratifika mill-iktar fis it-**Tielet Protokoll Opzjonali** tal-Konvenzjoni tal-Ġnus Maqghuda dwar id-Drittijiet tat-Tfal dwar Proċedura ta' Komunikazzjoni, u jwaqqaf l-istrutturi meħtieġa għall-attwazzjoni tal-istess Protokoll.
- Insaħħu l-istrutturi u mekkaniżmi adattati fi hdan il-qasam soċjali li jgħinu tfal ta' **taht l-14-il sena** jagħrfu u jgħelbu l-imġiba anti-soċjali tagħhom.

Familja

- Id-Dritt tat-tfal li jzommu kuntatt mal-familja estiża għandu jiġi mħares bil-liġi.
- Inheggu biex tidhol fis-seħħ il-miżura li meta t-tfal ikunu morda, il-ġenturi kollha u *foster carers* ikollhom id-dritt li jieħdu *s-sick leave*.

- Tfal adottati li jkollhom **‘l fuq minn 14-il** sena jinghataw il-fakultà li jsiru jafu min huma il-ġenituri bijoloġiċi tagħhom mingħajr il-kunsens tal-ġenituri adottivi, jekk dan ikun fl-aħjar interess tagħhom.
- Jissahħu l-inċentivi għas-settur privat sabiex jiddaħħlu iktar miżuri li jiffaċilitaw il-**bilanċ bejn ix-xogħol u l-familja**.
- Il-**ġimgha tax-xogħol għandha tiqsar** għal-kulhadd sabiex il-familji jkunu jistgħu iqattgħu iktar hin flimkien.
- Titqajjem il-kuxjenza fost il-ġenituri kollha biex ir-responsabbiltajiet fid-dar u fil-familja jinqasmod b’mod **indaqs** u biex jintgħelbu l-isterjotipi bejn is-sessi.
- Għandhom jissahħu l-inizjattivi ta’ għarfien dwar r-responsabbiltajiet tal-ġenituri lejn uliedhom.
- Tissahħaħ il-politika ta’ għarfien minn kmieni u l-ġhoti ta’ sostenn lill-familji fil-komunità sabiex it-tfal kemm jista’ jkun jibqgħu mal-ġenituri bijoloġiċi tagħhom.
- Ikomplu jissahħu u jiġu estiżi s-servizzi ta’ *outreach* għal familji bi tfal li huma soċjalment u ekonomikament vulnerabbli.
- Jitkomplew l-isforzi biex it-tfal ikollhom post xieraq fejn jgħixu.
- Għandhom jinfethu **xelters għaž-żgħažagh adoloxxenti** li ma jkunux jistgħu jgħixu aktar mal-familja tagħhom. Dawn ix-xelters għandhom jipprovdu servizzi holistiċi li jgħinu liż-żgħažagh f’kull krizi li jistgħu jsibu ruħhom fiha. Għandu jittfassal pjan flimkien magħhom biex ikunu jistgħu jimxu l-quddiem fil-ħajja wara perjodu ta’ żmien fix-xelter.
- Jiżdied l-investment fir-riżorsi umani sabiex ikun hemm iktar professjonisti bħal haddiema soċjali u psikologi tat-tfal li jaħdmu fil-qasam tal-protezzjoni tat-tfal.
- Jitniedu **korsijiet ta’ l-Università fil-qasam soċjali**, fuq bażi *part-time* kemm filgħodu kemm filgħaxija, biex jattiraw studenti iktar maturi.
- Għandu jiżdied l-għarfien sabiex jonqos l-abbuż fuq it-tfal.
- Issir analiżi tan-nefqa pubblika f’kull qasam governattiv biex ikun iddeterminat bl-iktar mod preċiż possibbli l-perċentwali li qed imur fit-tiħ tal-benessri tat-tfal.
- Ikun hemm **baġit allokat** ta’ kull sena għall-kampanji edukattivi fil-midja dwar it-trobbija u aspetti oħra li għandhom x’ jaqsmu mal-familja li huma fl-aħjar interess tat-tfal.
- Inheggu sabiex iċ-**Children’s House** tibda tiffunzjona kemm jista’ ikun malajr.

Kura Barra Mid-Dar

- Hemm il-bżonn li jiġu stabbiliti u implimentati **Standards Nazzjonali ta’ xogħol** għal-haddiema li huma fdati bit-trobbija ta’ tfal fid-djar residenzjali. Dawn l-istandards huma bżonnjużi sabiex ikun hemm nies xierqa u speċjalizzati għal-din it-tip ta’ trobbija. Dan għandu jservi biex it-tfal ikunu jistgħu jibnu rapport tajjeb ma’ dawn il-*carers* u sabiex ikun hemm inqas tibdil ta’ haddiema.
- Il-familji li uliedhom qed jitrabbew barra mid-dar għandhom jinghataw kull għajnuna minn kmieni sabiex it-tfal ikunu jisgħu jiġu reintegrati mal-familji tagħhom fl-iqsar żmien possibbli.
- **Is-servizz tal-aċċess li jsir taht superviżjoni** għandu jsir iktar professjonali.

- Għandhom jissahħu l-isforzi sabiex il-*placements* tal-fostering ma jfallux. Dan jista' isir billi dawk kollha li qed jagħmlu uzu minn dan is-servizz ikollhom aktar aċċess għal haddiema soċjali.
- Ikun hemm obbligu legali li tfal **taht il-5 snin** li jkunu jehtiegu kura alternattiva jitqiegħdu f'*fostering*.
- Jingħataw iktar incentivi u jsiru kampanji ta' informazzjoni sabiex iktar familji jkunu nkuraġġiti jidhlu għall-*fostering*.
- Jitkompli l-proċess ta' **rilokazzjoni ta' djar residenzjali** għat-tfal fi strutturi żgħar li jixbhu l-ambjent ta' familja u li jagħtu lok għal harsien iktar personali u speċifiku għall-bzonnijiet ta' kull tifel u tifla.
- Titwaqqaf kemm jista' ikun malajr l-**Awtorita' tal-iStandards Soċjali** sabiex ikun jista' isir awditjar tad-djar residenzjali għat-tfal u tal-fostering skont l-iStandards.
- Għandhom jitwaqqfu l-istrutturi meħtieġa biex il-**Liġi tal-Protezzjoni tat-Tfal** tidhol fis-seħħ kemm jista' ikun malajr.